

HENRY JENKINS • “Cesur Yeni Medya”

HENRY JENKINS MIT'de (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü) Karşılaştırmalı Medya Çalışmaları Programı'nın kurucusu ve yöneticisidir. Medya ve popüler kültürün çeşitli yönleri üzerine birçok kitabın yazarı veya editörüdür. "Cesur Yeni Medya": *Teknolojiler ve Hayran Kültürü*, 2007 Sinema ve Medya Çalışmaları Birliği Katherine Singer Kovacs Kitap Ödülü'nün sahibidir.

Convergence Culture. Where Old and New Media Collide

© 2006 New York University Press

İletişim Yayınları 2368 • Başvuru Dizisi 104

ISBN-13: 978-975-05-2033-4

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR Merve Öztürk

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Evrem Türköz

DİZİN Burçin Gönül

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HENRY JENKINS

“Cesur Yeni Medya”

Teknolojiler ve Hayran Kültürü

*Convergence Culture
Where Old and New Media Collide*

ÇEVİREN *Nihan Yeğengil*

İçindekiler

Teşekkürler	9
-------------------	---

Giriş: “Yakınlaşmanın Sunağında İbadet”

<i>Medyadaki Değişimi Anlamak İçin Yeni Bir Paradigma</i>	17
Yakınlaşma konuşması	21
Yakınlaşmanın peygamberi	28
Kara kutu yanılması	32
Medya yakınlaşmasının kültürel mantığı	37

BİRİNCİ BÖLÜM

“Survivor”ı Spoil Etmek

<i>Bir Bilgi Topluluğunun Anatomisi</i>	47
Kolektif zekâ olarak spoil etmek	49
Uzaydan görüntüler	56
“Güvenlikli (bilgi) toplulukları”	64
Tartışmaya açık bilgi	71
Evil Pecker ve dalkavukları	74
Kolektif zekâ ve uzman paradigması	80

İKİNCİ BÖLÜM

“American Idol”da Müşteri Olmak

<i>Reality TV’yi Nasıl Benimsiyoruz?</i>	91
“Etkile beni”	98
Aşk markası ve duygusal sermaye	103

Zapçılar, kayıtsızlar ve sadıklar	112
Kendi aranızda konuşun!	120
Dedikodu yakınlaşmayı nasıl ateşler?	126
Oylamaya itiraz etme	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Origami Ünikornun Peşinde

<i>"The Matrix" ve Transmedya Hikâyeciliği</i>	141
Matrix nedir?	147
"Sinerjik hikâye anlatıcılığı"	151
Ortak yazarlık	167
Dünya yaratma sanatı	170
İlave kavrayış	187

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Quentin Tarantino'nun Yıldız Savaşları?

<i>Taban Yaratıcılığı Medya Sektörü ile Buluşuyor</i>	199
Halk kültürü, kitle kültürü, yakınlaşma kültürü	204
"Jedi oluyoruz ahbab!"	209
"200 kiloluk Wookiee"	223
Kendi galaksinizi tasarlayın	241
Buradan nereye varıyoruz?	253

BEŞİNCİ BÖLÜM

Heather Neden Yazabiliyor?

<i>Medya Okuryazarlığı ve Harry Potter Savaşları</i>	255
Hogwarts ve her şey	264
Yeniden yazma okulu	271
Kara büyüye karşı savunma	282
<i>Harry Potter için Mugglelar</i>	291
İsa'nın <i>Harry Potter</i> 'la işi ne?	302

ALTINCI BÖLÜM

Demokrasi İçin Fotoşop

<i>Siyaset ve Popüler Kültür Arasındaki Yeni İlişki</i>	313
"Devrim televizyonda yayınlanmayacak"	317
Hayranlar, tüketiciler, vatandaşlar	330
Gözlemci vatandaş eğlendirmek	336
Alphaville'de siyaset oyunu	341
Çıplak oy ver	349

Sonuç

***Televizyonu Demokratikleştirme? Katılım Politikaları* 359**

Sonsöz

***YouTube Çağında Siyaset Üzerine Düşünceler* 387**

Pislik Çiçeği Obamatar'a karşı..... 390

Reddetme gücü ve ötekileştirme gücü..... 395

Kardan Adam'ın doğuşu..... 398

Yüksek mevkilerde parodi..... 403

Muhalefetin imalatı..... 404

Birazcık Siyasi?..... 407

Pedagoji olarak parodi..... 410

Dijital demokrasinin olumsuz yönleri..... 413

YouTubeOloji..... 419

Sözlük..... 421

Dizin..... 439

Kitapta yer alan bazı terimler tam olarak karşılanamadığı için İngilizce bırakılmıştır. Kitabın sonunda bulunan sözlükte hem bu terimlerin hem de Türkçeleştirilmiş kelime ve kavramların anlamları ve açıklamaları verilmiştir. Metin içerisinde sözlükte yer alan terimler vurgulanarak gösterilmiştir. Ayrıca metinde geçmeyen ancak konuyla ilgisi olan bazı kavramların açıklamaları da sözlükte yer almaktadır – e.n.

TEŞEKKÜRLER

Bu kitabın yazılması pek çok elden yardımla masalsı bir yolculuk oldu. “*Cesur Yeni Medya*”: *Teknolojiler ve Hayran Kültürü* pek çok yönden hayatımın son sekiz yılının zirvesi oldu; medyanın değişimi (geçmiş, şimdi ve gelecek) hakkında konuşmak için bir merkez olarak MIT’in Karşılaştırmalı Medya Çalışmaları Programı’nı kurma çabalarımın ve **popüler kültür** ile güncel yaşama dair halk diyaloglarını genişletme çabalarımın doğal bir sonucu. Bu kitabın *Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture* (Routledge, New York, 1991) kitabındaki meseleden nasıl çıktığı ve son on yıldaki entelektüel gelişimimle nasıl şekillendiğine dair daha detaylı bir açıklama *Fans, Gamers, and Bloggers: Exploring Participatory Culture* (New York University Press, New York, 2006) adlı antolojimin giriş kısmında görülebilir.

Geçmiş göz önünde bulundurulduğunda, belki de ilk teşekkürlerimin Karşılaştırmalı Medya Çalışmaları Programı’nın öğrencilerine gitmesi uygun olacaktır. Herbirinin düşüncelerimde etkisi vardır, fakat çalışmalarıyla bu kitabın içeriğini önemli ölçüde etkileyen öğrencileri özellikle belirtmek isterim: Ivan Askwith, R. J. Bain, Christian Baekkelund, Vanessa Bertozzi, Lisa Bidlingmeyer, Brett Camper, Anita Chan, Sam Ford, Cristobal Garcia, Robin Hauck, Colleen Kamen, Sean Leonard, Xi-

aochang Li, Zhan Li, Geoffrey Long, Susannah Mandel, Andrea McCarty, Karen Lori Schrier, Parmesh Shahani, Sangita Shresthova, David Spitz, Philip Tan, Ilya Vedrashko, Margaret Weigel ve Matthew Weise. Sizler, sabah kalkıp gece geç saatlere kadar çalışabilmemi sağladınız. Özellikle, bu projede, yalnızca kaynakları araştırıp bularak değil, aynı zamanda varsayımlarıma meydan okuyarak ve MIT'ten ayrılıp Wisconsin-Madison Üniversitesi'nde doktora çalışmasına başladıktan çok sonra bile projeye sadık kalan, olabilecek en iyi araştırma asistanı Aswin Punathambekar'a teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca bu çabaları sayısız yollardan destekleyen Karşılaştırmalı Medya Çalışmaları ekibinin üyelerine de teşekkür etmek istiyorum: R. J. Bain, Jason Bentsman, Amanda Ford, Chris Pomiecko, Brian Theisen ve özellikle neşeli doğası ve soğukkanlı becerikliliğiyle yaklaşan felaketleri daima önleyen ve bu projenin düzeltmeleri ile doğruluk kontrollerini yapan Susan Stapleton'a teşekkür ederim.

Bu programı hayata geçirmek için mücadele ederken daima yanımda olan ve bu projenin peşinden giderken bana mesai dışı saatlerini veren, MIT'te Kenan Şahin Beşeri Bilimler, Sanat ve Sosyal Bilimler Bölümü Dekanı Philip S. Khoury'ye seslenmek isterim. Araştırmam aynı zamanda dekanın bana sağladığı üç kürsü tarafından desteklendi: Ann Fetter Friedlaender kürsüsü, John E. Burchard kürsüsü ve Peter de Florez kürsüsü.

Bu kitap, uzun yollarda araba sürerken, havaalanlarında sabah erken saatlerde beklerken ve potansiyel sponsorlarla yapılan toplantılarda Alex Chisholm'le edilen pek çok sohbetten doğdu. Alex benim aptallıklarına karşı her zaman çok sabırlı olmadı. Bu kitaptaki hemen hemen her kavramı inceledi ve düzeltti; bu hümaniste iş hayatının dilini ve bu süreç sayesinde güncel medya trendlerinin nasıl daha iyi bir analisti ve eleştirmeni olunacağını öğretti. Ayrıca, "Medya Yakınlaşması Çağında Popüler Kültür" seminerlerimizi pek çok kez benimle birlikte veren, öğrencilerimizi (ve beni) medya sektöründe önde gelen ve benim teorik bakış açılarımı tamamlayıp karmaşık hale getiren, deneyimlerini paylaşan kişilerle doğrudan görüştü-

ren Christopher Weaver'a derinden minnet duyuyorum. Hangi oyunların kültürümüzün mevcut durumu hakkında bize bir şeyler öğretebileceğini değerlendirmekte yardımcı olan, vefalı refakatçim ve bazen yazı ortağım Kurt Squire'ı ayrı tutmak isterim. Son olarak, bu kitabın Üçüncü Bölümü'nün temelini teşkil eden "American Idol" hakkında yürütülen ortak Initiative Media/Karşılaştırmalı Medya Çalışmaları araştırma projesinin tüm katılımcılarına teşekkür etmeliyim: Özellikle Alex Chisholm, Stephanie Davenport, David Ernst, Stacey Lynn Koerner, Sangita Shresthova ve Brian Theisen'e.

Fikirlerim şekil alırken bir diğer değerlendirme grubu olarak *Technology Review* okurlarına ve editörlerine sahip olmaktan mutluyum. Özellikle yıllardır "Dijital Rönesans" köşemi yayına hazırlayan iyi insanlara teşekkür etmek istiyorum: Herb Brody, Kevin Hogan, Brad King ve Rebecca Zacks. Ayrıca David Thorburn, Brad Seawell ve MIT İletişim Forumu'na övgülerimi belirtmek isterim. Onlarca yıldır, İletişim Forumu medyada önde gelen isimleri kampüse getirdi, medyamızın nereye gittiğine ve halkın yaşamını nasıl etkilediğine dair fikirleri araştırmak için doğru ortamı sundu.

Bu kitabın ilk kavramsallaştırmaları, beni ticari bir kurgu dışı yazara dönüştürmeyi umut eden iki yayıncı temsilcisi, Elyse Cheney ve Carol Mann'dan geçti. Beni koşarak üniversite yayınına geri göndermeye yetecek kadar samimi ve cesaret kırıcı oldular. Ancak süreç içerisinde bu kitabı –umarım– çok daha rahat okunur kılacak numaralar öğrettiler. Belki bir gün...

Kitap için görüşmeye gönüllü olan veya görüşme yapmam gereken kişilerle bağlantı kurmama yardımcı olan pek çok kişiye minnettarım: Sweeney Agonistes, Chris Albrecht, Mike Alessi, Marcia Allas, Danny Bilson, Kurt Busiek, ChillOne, Louise Craven, Mary Dana, Dennis Dauter, B. K. DeLong, David Ernst, Jonathon Fanton, Keith Ferrazzi, Claire Field, Chris Finan, Flourish, Carl Goodman, Denis Haack, Hugh Hancock, Bennett Haselton, J. Kristopher Huddy, Stacey Lynn Koerner, Raph Koster, David Kung, Mario Lanza, Garrett Laporto, Heather Lawver, Paul Levitz, John Love, Megan Morrison, Diane

Nelson, Shawn Nelson, Dennis O'Neil, Chris Pike, David Raines, Rick Rowley, Eduardo Sanchez, Sande Scoredos, Warren Spector, Patrick Stein, Linda Stone, Heidi Tandy, Joe Trippi, Steve Wax, Nancy Willard, Will Wright, Neil Young ve Zsenya.

Ayrıca bana tam zamanında tavsiye ve cesaret veren birçok dostuma ve entelektüel meslektaşlarıma teşekkür etmek isterim: Hal Abelson, Robert C. Allen, Todd Allen, Harvey Ardman, Reid Ashe, W. James Au, Rebecca Black, Andrew Blau, Gerry Bloustein, David Bordwell, danah boyd, Will Brooker, Amy Bruckman, David Buckingham, Scott Bukatman, John Campbell, Justine Cassell, Edward Castranova, Josh Cohen, Ian Condry, Ron Crane, Jon Cropper, Sharon Cumberland, Marc Davis, Thomas DeFrantz, Mark Dery, Mark Deuze, Kimberly DeVries, Julian Dibbell, Peter Donaldson, Tracy Fullerton, Simson L. Garfinkel, James Gee, Lisa Gitelman, Wendy Gordon, Nick Hahn, Mary Beth Haralovich, John Hartley, Heather Hendershott, Matt Hills, Mimi Ito, Mark Jancovich, Steven Johnson, Gerard Jones, Sara Gwenllian Jones, Louise Kennedy, Christina Klein, Eric Klopfer, Robert Kozinets, Ellen Kushner, Christopher Ireland, Jessica Irish, Kurt Lancaster, Brenda Laurel, Chap Lawson, Geoffrey Long, Peter Ludlow, Davis Maston, Frans Mayra, Scott McCloud, Grant McCracken, Jane McGonigal, Edward McNally, Tara McPherson, Robert Metcalfe, Jason Mittell, Janet Murray, Susan J. Napier, Angela Ndlanis, Annalee Newitz, Tasha Oren, Ciela Pearce, Steven Pinker, Warren Sack, Katie Salens, Nick Sammond, Kevin Sandler, Greg Shaw, Greg Smith, Janet Sonenberg, Constance Steinkuehler, Mary Stuckey, David Surman, Steven J. Tepper, Doug Thomas, Clive Thompson, Sherry Turkle, Fred Turner, William Uricchio, Shenja van der Graaf, Jesse Walker, Jing Wang, Yuichi Washida, David Weinberger, Pam Wilson, Femke Wolting, Chris Wright ve Eric Zimmerman. Bu liste ile önceki arasındaki ayrımın nispeten rastgele olduğunu belirtmek isterim, çünkü ilk listedekilerin de pek çoğu dostlarım ve onlar da bana tavsiye ve cesaret verdiler.

Ve son, ancak çok önemli olarak, çalışmalarına daima ente-

lektüel katkılarda bulunan, fakat “Survivor” hayran topluluğu liderleriyle bağlantıya geçmeme yardımı ederek bu kitabın İkinci Bölümünün geliştirilmesinde temel rol üstlenen Henry Jenkins IV’e ve kişisel veya profesyonel, hayran veya akademisyen olarak tüm konulardaki ortaklığı anlatabileceğimden (ve sık sık dile getirdiğim gibi) çok daha değerli olan Cynthia Jenkins’e teşekkür etmek isterim.

Giriş bölümünün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şuralarda yayımlanmıştır: “The Cultural Logic of Media Convergence”, *International Journal of Cultural Studies*, İlkbahar 2004; “Convergence? I Diverge”, *Technology Review*, Haziran 2001; “Interactive Audiences”, Dan Harris (ed.), *The New Media Book* içinde (British Film Institute, Londra, 2002); “Pop Cosmopolitanism: Mapping Cultural Flows in an Age of Media Convergence”, Marcelo M. Suarez-Orozco ve Desiree Baolian Qin-Hilliard (ed.), *Globalization: Culture and Education in the New Millennium* içinde (University of California Press Berkeley, 2004) ve “Welcome to Convergence Culture”, *Receiver*, Şubat 2005. Bu bölümdeki materyaller Yeni Medya Konferansı, Nokea, Humlab, Umea Üniversitesi, New Orleans Medya Deneyimi ve Pennsylvania Üniversitesi Beşeri Bilimler Merkezi’nde sunulmuştur.

Birinci Bölüm’ün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şurada yayımlanmıştır: “Convergence is Reality”, *Technology Review*, Haziran 2003. Bu materyal Georgia Eyalet Üniversitesi ile Harvard Üniversitesi’nde sunulmuştur.

İkinci Bölüm’ün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şuralarda yayımlanmıştır: “War Games”, *Technology Review*, Kasım 2003; “Convergence is Reality”, *Technology Review*, Haziran 2003; “Placement, People”, *Technology Review*, Eylül 2002; “Treating Viewers Like Criminals”, *Technology Review*, Temmuz 2002; “TV Tomorrow”, *Technology Review*, Mayıs 2001; “Affective Economics 101”, *Flow*, 20 Eylül 2004. Bu bölümden materyaller Georgia Eyalet Üniversitesi, MIT, ESOMAR ve Markalı Eğlence Forumu’nda sunulmuştur.

Üçüncü Bölüm’ün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şura-

larda yayımlanmıştır: “Chasing Bees without the Hive Mind”, *Technology Review*, 3 Aralık 2004; “Searching for the Origi-mi Unicorn” (Kurt Squire ile birlikte), *Computer Games Maga-zine*, Aralık 2003; “Transmedia Storytelling”, *Technology Re-view*, Ocak 2003; “Pop Cosmopolitanism: Mapping Cultural Flows in an Age of Media Convergence”, *Globalization: Culture and Education in the New Millennium* içinde, Marcelo M. Su-arez-Orozco ve Desiree Baolian Qin-Hilliard (ed.), (University of California Press, Berkeley, 2004). Bu bölümden materyaller Northwestern, Wisconsin Üniversitesi, Georgia Eyalet Üniver-sitesi, MIT, Elektronik Sanat Yaratıcı Liderler Programı ve IT Kopenhag Üniversitesi’nde sunulmuştur.

Dördüncü Bölüm’ün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şu-ralarda yayımlanmıştır: “Quentin Tarantino’s Star Wars: Di-gital Cinema, Media Convergence, and Participatory Culture”, David Thorburn ve Henry Jenkins (ed.), *Rethinking Media Change: The Aesthetics of Transition* içinde (MIT Press, Camb-ridge, MA, 2003); “When Folk Culture Meets Mass Culture”, Christopher Hawthorne ve Andras Szanto (ed.), *The New Gate-keepers: Emerging Challenges to Free Expression in the Arts* için-de (National Journalism Program, New York, 2003); “Taking Media in Our Own Hands”, *Technology Review*, Kasım 2004; “When Piracy Becomes Promotion”, *Technology Review*, Ağus-tos 2004; “The Director Next Door”, *Technology Review*, Mart 2001. Bu bölümden materyaller Sinema Çalışmaları Derneği Konferansı, MIT Dijital Sinema Konferansı ve Tampiere Üni-versitesi’nde sunulmuştur.

Beşinci Bölüm’ün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şuralar-da yayımlanmıştır: “Why Heather Can Write”, *Technology Re-view*, Şubat 2004; “The Christian Media Counterculture”, *Tech-nology Review*, Mart 2004 (*National Religious Broadcasters*, Ekim 2004’te yeniden basılmıştır); “When Folk Culture Me-ets Mass Culture”, Christopher Hawthorne ve Andras Szanto (ed.), *The New Gatekeepers: Emerging Challenges to Free Exp-ression in the Arts* içinde (National Journalism Program, New York, 2003). Bu bölümden materyaller Console-ing Passions

(Konsol Tutkusu) ve The Witching Hour'da (Büyücülük Saati) sunulmuştur.

Altıncı Bölüm'ün bazı kısımları başlıklarıyla beraber şuralarda yayımlanmıştır: "Playing Politics in Alphaville", *Technology Review*, Mayıs 2004; "Photoshop for Democracy", *Technology Review*, Haziran 2004; "Enter the Cybercandidates", *Technology Review*, Ekim 2003; "The Digital Revolution, the Informed Citizen and the Culture of Democracy" (David Thorburn ile birlikte), Henry Jenkins ve David Thorburn (ed.), *Democracy and New Media* içinde (MIT Press, Cambridge, MA, 2003) ve "Challenging the Consensus", *Boston Review*, Yaz 2001. Bu bölümden materyaller Houston ve San Francisco'daki MIT mezunları toplantıları, MIT İletişim Forumu, Nokea ve Humlab, Umea Üniversitesi'nde sunulmuştur.